

Szerkesztői jegyzet

Ismét kicsöngettek, véget ért egy újabb tanév. Túl vagyunk a diák- és tanárballagásokon, és kiosztották már a bizonyítványokat is. A tanév során sokan, sokféleképpen sorolták föl a hazai oktatás problémáit, értelmezték az új jelenségeket (engedetlenségi mozgalmak, elbocsátások, tömeges pályaelhagyás), és magyarázták a folyamatok mozgatórugóit. Ezekhez érdemben hozzátenni nem sokat lehet. A politika továbbra is a társadalom megosztását előidéző és fenntartó erőteljes szelekciót támogatja, letörve a vékonyodó szakmai autonómiákat és *feladva a mindenkinek minőségi oktatás programját*. Tág teret hagyva az erők hierarchikus törekvéseinek, az egyéni kijárásos rendszer tovább élésének és szemrebbenés nélkül nézve a gyengék további kiszolgáltatottságát. Mindig is ezer gond és probléma szötte át a hazai oktatás világát, de soha nem volt ilyen reménytelen. Minden illúzióink oda, baljósan és tehetetlenül várjuk a jövőt.

Ha a jelen kilátástalan, a jövő pedig reménytelen, akkor forduljunk a múlt felé! Felidéződik bennem a fél évszázaddal ezelőtti érettségi, az uszodában hagyott *Hajóépítéstan* tételek, a *Gözkazánok méretezési elveit* számon kérő, de mellébeszéléssel megúszott szóbeli felelet és a szelepcsiszolást elváró (fatális véletlenséggel sikerülő) gyakorlati vizsga. A múltidézt a kerek évfordulóhoz kapcsolódó idei érettségi találkozó is indokoltta teszi, bár csak néhány „vén tengeri medve” volt jelen osztályunkból a hajózási iskola falai között. Többségében kiugrott tengerészek, műszaki értelmiségiek, sikeres vállalkozók jöttek össze, hogy felelevenítsék középiskolai élményeiket. A vitákat a kispolgáriságról, a *Helga* című filmről, a fékevesztett osztálykirándulásokról. Aztán életük nemegyszer kacskaringós utazásairól. Szó volt forró brazil kikötőkről, gazdag közel-keleti bazárokról, távol-keleti lányokról, csempészárurokról, dobantásokról, házasságokról, megcsalatasokról, gyerekekről, unokákról és mindarról, ami ötven esztendőbe befér. Azokról is megemlékeztünk, akiket az alkohol, a boldogtalanság, a hontalanság vagy a betegség az élet perifériájára sodort, és korai halálba kergetett.

Az osztálytalálkozón feltűnt az ősz halántékú R. Gábor, aki az osztályunk egyik legzabolátlanabb tanulójaként töltötte velünk a négy esztendőt. A kezdetektől igazi extravagáns és nonkonformista figura volt. Bátor és okos, aki nehezen fogadta el a virágzó Kádár-korszak közmegegyezéseit. A balatoni nyári hajózási gyakorlaton egy különleges, kézzel festett Jimmy Hendrix-es pólóban jelent meg, feldühítve a gyakorlatot vezető tanárokat, másrészt iriggyé téve minket, akik sóvárogva szemléltük a ruházatát. Első élményként az maradt meg bennem, hogy a szeptemberi tanítási napok egyikén kitépte a padból az orosz tanárunk (volt jugoszláv partizán), és csúnyán felfofozta. A bűne annyi volt, hogy bajor bőr (rövid)nadrágban jelent meg, és ezt a tanárunk úgy értelmezte, hogy Gábor a fasiszta eszméket képviseli. A kiosztott sallerek között ebbéli meggyőződését így kommentálta: „*Ilyes valámi dolgot csinálni, lenni fasiszta provokáció.*” – ez ugye nyilván elégtételt kívánt. A találkozón Gábor röviden elmondta életének fordulópontjait. A középiskola elvégzése után tengerre szállt, majd a '70-es évek végén elege lett az akkori rendszerből, és Jugoszlávián keresztül Ausztriába dobantott. Először a nyelvtudás nélküli menekültek sanyarú élete várt rá. Volt alkalmi közműves, mosodás, kocsmai pultos, majd felesége révén Baselba került, és ismét tengerészként

hajókon dolgozhatott. Sajnos magyarországi középfokú végzettségét nem fogadták el, így arra kényszerült, hogy taxizás mellett beüljön az iskolapadba, és érettségit szerezzen. Később egy gyógyszergyártó világcégnél lett középvezető. Innen ment nyugdíjba, így az állami ellátás mellett a vállalati részvények hozadéka is megilleti. Önkéntes tűzoltóként teljesíti a Svájcban minden állampolgártól elvárt közösségi feladatát. Egy Balatonhoz közeli településen háza van, ahova családjával minden nyáron több hónapra leköltöznek.

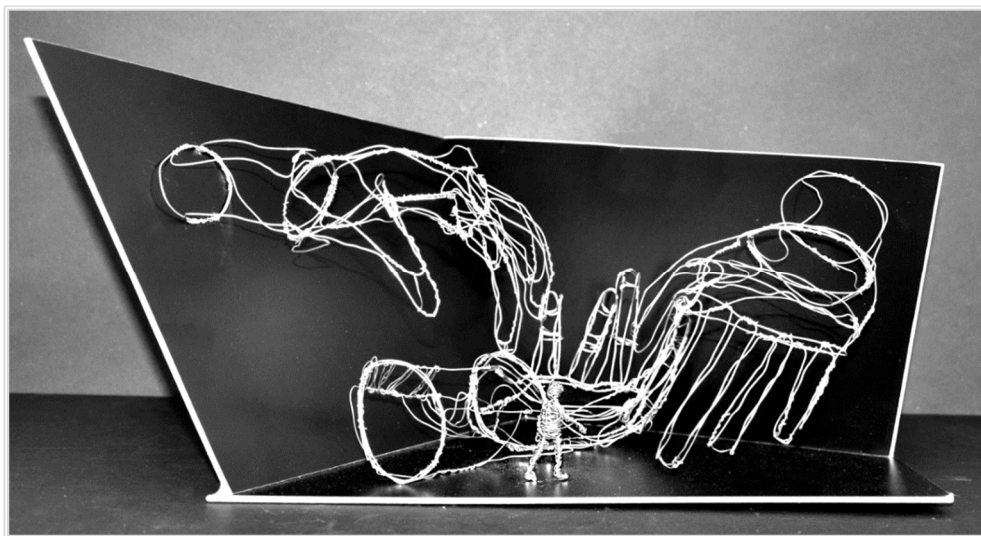
A találkozó után Gáborral együtt indultunk haza. Ekkor olyanokat mondott el a családjáról, amit középiskolásként titkolnia kellett. Felidézte, hogy egy régi magyar nemesi család leszármazottja, akik a 13. század közepéig tudják visszavezetni családfájukat. Rendkívül szeretőgazó a rokonsága, akik évente egyszer egy nagy családi találkozó keretében ápolják az összetartozás érzését. Családját 1945 után megfosztották nemcsak saját házuktól, de polgári egzisztenciájuk is elhettetlenült, mert apja Ludovikás tisztként szolgált. Édesanyja tartotta össze a háromgyerekes családot, apja pedig sofőrként próbált legalább minimális megélhetési körülményeket teremteni. Szülei Pannonhalmára szánták diáknak, de ő inkább a hajózási iskolát és a remélt kalandok lehetőségét választotta. A svájci állampolgárság, a több mint harminc Baselben eltöltött év elkötelezetté tette a svájci állami berendezkedés és életforma, mentalitás iránt. Követendő mintának tekinti az egyszemélyi hatalom kiépítésének alkotmányos gátjait, a népszavazásokban is testet öltő közvetlen demokráciát, a helyi autonómiák rendszerét, a széleskörű önkormányzatiság működését és a minőségi életformáért vállalt közös társadalmi felelősséget. Az állampolgári ellenőrzést a közpénzek felhasználásában, az átlátható szabályokat és azok betartását, a régi értékek fenntartását, a kiszámíthatóságot és a közügyek iránti felelősség gyakorlati érvényesülését. Egyre kevésbé érti ezért, hogy minket miért nem zavar a jogi környezet folyamatos átírása, a csókosok érdekében történő vagyontrendezés, a hivatalok simlis ügyintézése, a primitív és megosztó propaganda, a közfeladatok elhanyagolása, a gazdagok felsőbbrendűsége. Az erősek közötti agresszivitása, az utak rossz minősége, a közterek elhanyagoltsága, az építési területek rendőri védelme, a műanyag pohárban felszolgált sör, a kábelszolgáltató nemtörődöttsége stb. – vagyis a társadalmi élet sekélyesedése, az együttműködési kultúra felszámolása.

Hihetetlen volt számomra, hogy Gábor kamaszkori zabolátlanságát, a kihívások keresését, a határok folyamatos átlépési szándékát fölvaltotta, és a személyiségét áthatja – a szellemi függetlenségének megőrzése mellett – az öngondoskodás tudata, az anyagi mértékletesség szelleme, a puritán erkölcsiség, a szabadság és a közjóért is vállalt felelősség dichotómiája. Elváltunkkor öntudatlanul Cseh Tamás dalát dúdoltam magamban, átköltve és átrendezve: *Mi itt állunk, és a szánk nyitva van, hogy miket tud ez a Tell William!... E kies hazában mutass nekem egy oly nagy ravaszt – ki tükrünk szétszórt szilánkjait ragasztja, foltozza itt.*

Lapzárta közben érkezett a hír Csapó Benő tragikus, alig felfogható haláláról. Közel negyedszázada ismerjük(tük) egymást, nem voltunk munkatársak, de az elmúlt években megtisztelt a barátságával. Ezért is lehettem részese néhány hónapja a hetvenedik születésnapjához kapcsolódó tudományos tanácskozásnak és ünnepélyes köszöntésnek. Igazi műhelytremtő professzor volt, aki – miként a legjobbak – képes volt a nemzetközi kihívások és a hazai hagyományok ötvözésére. Jószolgálati követe volt a nagyvilágban a magyar szellemi

teljesítménynek. Elkötelezettje volt a tudományos normáknak, az ezekre épülő oktatáspolitikának – tisztelte az adatokat, a tényeket –, és rendíthetetlenül képviselte a minőséget. Tehetőséges volt, és hihetetlen innovációs energia működött benne nemcsak a természettudomány és az oktatás világában, a pedagógiai mérések tekintetében, de a tudomány egyéb területein és a mindennapokban is. A legutóbbi pécsi ONK-n például azzal az ötlettel hívott félre, hogy ki kellene dolgozni az integrált társadalomtudományi oktatás általános iskolai koncepcióját. Szerette és értette a művészetet, nem véletlenül szinte minden beszélgetésünkben előjött a Paál István vezette legendás JATE színpad valamely előadása. Szenvédélyes fotós, vitorlázó, ejtőernyős és motoros volt. Május elején találkoztunk utoljára, amikor az egyetemen a szakvizsgás hallgatóknak nemzetközi horizontú előadást, workshopot tartott. Többen személyesen is megköszönték a meghívását. Egyedi tehetségű, mondhatni reneszánsz emberként élt, s ekként a mindenkinek jó minőséget garantáló (finn, észt), méltányos oktatási rendszert propagálta. A hazai oktatás minőségi javítása kulcskérdésének a mérési kultúra és a kutatásalapú tanulás terjesztését, a pedagógusképzés és a tanári szakma professzionalizálását tartotta. Egyben erre mintát is adott, hiszen a Csapó Benő vezette szegedi egyetemi műhely számos tudóst nevelt ki az elmúlt évtizedekben, akik az ország több egyetemén képviselik a mesterüktől tanultakat. Halálának az értetlenség mellett most az igazi kérdése, hogy *tanítványai képesek lesznek-e – az egyre nehezedő feltételek között – betölteni az űrt, amelyet Csapó Benő elvesztése jelent, és tovább tudják-e vinni a minőségi közoktatás hazai megteremtésének programját.*

Kaposi József

Pancza Zsófia: Χέρια (Kezek)

*Kecskeméti Katona József Gimnázium, 12. D osztály. Felkészítő: Szabó Nóra.
OKTV 2023 (vizuális kultúra) - 19. helyezett alkotás*

élet és iskola, élet-iskola, életiskola, iskola és élet, iskola-élet, iskolaélet

Mi mindent kell tudni – Az OKTV-díjátadó meghívójának melléklete (2023)

„HÁZIREND

BELÉPÉS A RENDEZVÉNYRE

- A Rendezvény nyilvános, de a Szervező a beléptetés, valamint a belépési jogosultság kiosztásának jogát és annak korlátozását fenntartja.
- A rendezvény területére a beléptetés 2023.06.02. 13 óra 30 perctől kezdődik. A rendezvény területét legkésőbb 2023.06.02. 20 óra 00 perckor kell elhagyni.
- A Szervező a Rendezvény biztonságos lebonyolítása érdekében fenntartja a jogot arra, hogy a Rendezvény területére behívott tárgyak körét korlátozza: Az előbbiekre is figyelemmel tilos a Rendezvény területére szeszes italt, kábítószer, pirotechnikai eszközt, üvegtárgyat, robbanékony, mérgező vagy gyúlékony anyagot tartalmazó tárgyat vagy eszközt, továbbá lőfegyvert, 8 centiméternél hosszabb vágóélű kést, pillangókést, rugókést, gázsprayt, ólmosbotot, viperát, 50 centiméternél hosszabb fémlancot, dobócsillagot, csúzlít, illetve egyéb, a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló mindenkor hatályos jogszabályban – jelenleg a 175/2003. (X. 28.) Korm. rendeletben – meghatározott, közbiztonságra különösen veszélyes tárgyakat bevinni.
- A Látogató a rendezvény területére alkoholmentes folyadékokat a személyes szükségletek kielégítéséhez szükséges észszerű mennyiségben jogosult bevinni a rendezvényre.
- Tilos élelmiszer vagy dohánytermék kereskedelmi mennyiségben történő bevitele a Rendezvény területére. Kereskedelmi mennyiségnek számít az élelmiszerek körében a személyes szükségletek kielégítéséhez szükséges észszerű mennyiséget meghaladó mennyiség.
- A 14. (tizennegyedik) életévüket be nem töltött gyermekek és a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 23. § (1) bekezdésében meghatározott fogyatékkal élő személyek kizárólag nagykorú, cselekvőképes kísérővel léphetnek be a Rendezvény területére, és csak nagykorú, cselekvőképes kísérővel tartózkodhatnak ott. A cselekvőképes korlátozása vagy kizárása miatt gondnokság alatt álló nagykorú személyek szintén csak nagykorú, cselekvőképes kísérővel tartózkodhatnak a Rendezvény területén.
- A Rendezvény területére állatok behozatalára nincsen mód, kivéve a jogszabályban meghatározott segítő- és vakvezető kutyákat. A segítő- és vakvezető kutyák csak érvényes oltási igazolvány és egyedi azonosító (pl. mikrochip) megléte esetén vihetők be a Rendezvényre. Az állat gazdája köteles pórázt és nyakörvet használni az állaton, köteles továbbá a Szervezőnek a Rendezvény ideje alatt is elérhető telefonszámát megadni. Ezen feltételek meglétére a beléptetés során és a Rendezvény alatt a Szervező ellenőrzi, hiányosság esetén az állat beengedését megtagadhatja, illetve az állatot a rendezvényről kitalíthatja. A vakvezető és a fogyatékkal élőket segítő terápiás kutya esetében is a szájkosár használata kötelező, figyelemmel arra, hogy az állat a nagy tömegre és az audiovizuális ingerekre a kiképzéstől eltérően reagálhat. A segítő- és vakvezető kutyáért a Látogató felel.

„MAGATARTÁSI SZABÁLYOK

- A Látogató a Rendezvény területén a hatályos jogszabályokat és a házirend szabályait köteles betartani. A Látogató tartózkodni köteles minden olyan magatartásról, amely alkalmas lehet arra, hogy mások életét, testi épségét vagy személyiségi jogait megsértse, illetve, hogy nekik vagyoni kárt okozzon. A Látogató nem tanúsíthat továbbá másokban megbotrántkozást keltő, obszcén vagy kirívóan közösségtelen magatartást.
- A Látogató a Rendezvény helyszínétől szolgáló terület használata során köteles törekedni arra, hogy a környezetet ne károsítsa, így köteles a hulladékokat a Szervező által elhelyezett hulladékgyűjtőkben, konténerekben elhelyezni. A Látogató köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, ami a Rendezvény lebonyolítására szolgáló berendezések, eszközök, műtárgyak rongálására irányul. A Látogató az általa okozott károkért helyt állni köteles.
- A Látogató tudomásul veszi, hogy a Rendezvényről kép- és hangfelvételt készíthet a Szervező, valamint a Szervező engedélyével annak Szerződéses partnerei, Közreműködők, sajtómunkatársak, más Látogatók, illetve egyéb harmadik személyek. Az előbbiekre figyelemmel a Látogató a Rendezvényen való részvételével kifejezetten hozzájárul ahhoz, hogy róla kép- és hangfelvételt készíthessen, továbbá hozzájárul annak közléséhez. A Látogató tudomásul veszi, hogy amennyiben nem minősül közszereplőnek, úgy a róla készített kép- és hangfelvételt csakis kifejezett hozzájárulása után nevesítheti. A Látogató tudomásul veszi, hogy a róla készített kép- és hangfelvételt tekintetében a felvétel készítője korlátlan, átruházható, és kizárólagos felhasználási jogosultságot szerez. A Szervező és a Szervező engedélyével más személyek korlátozás és a Látogatónak nyújtandó bármilyen ellenzolgáltatás nélküli jogosultak a felvétel hasznosítására, felhasználására, többszörözésére, közzétételére, átdolgozására, nyilvánosságra hozatalára és forgalmazására. Az előzőek szerinti megjelenítés kapcsán a Látogató nem jogosult igényt vagy követelést támasztani a Szervezővel szemben.
- A Látogató jogosult mobiltelefonnal vagy nem professzionális fotófelvétellel a Rendezvényen hang- és képfelvételt készíteni. A Látogató az általa készített kép- és hangfelvételt nem értékesítheti, és ellenérték fejében nem hasznosíthatja, illetve kereskedelmi célból ellenérték nélkül sem hasznosíthatja. A Látogató az általa készített kép- és hangfelvételt a mindenkor hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően, mások személyiségi jogait tiszteletben tartva használhatja, az azokon szereplő személyeket kifejezett beleegyezésük nélkül nem nevesítheti. A Szervező kifejezetten kizárja a felelősségét azon sérelmek és károk miatt, amelyeket a Látogatók az előzőekben írtak megszegésével okoznak.
- A Rendezvény területén – a Rendezvény bejárata előtti területet is ideértve – a Szervező előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos bármiféle gazdasági, kereskedelmi vagy reklámtevékenység folytatása.
- A Rendezvény területén tilos alkoholos italt és dohánytermékeket árulni.
- Kábítószernek minősülő anyagok birtoklása, árusítása és fogyasztása a Rendezvény területén is tilos és minden esetben büntetőjogi eljárást von maga után.
- A Rendezvényen a szervezett programokkal össze nem függő bármilyen demonstráció és politikai megmozdulás tilos.
- A Rendezvény területén szakmai stáb felügyeli a jelen házirendben meghatározott magatartási szabályok és a Rendezvényre vonatkozó jogszabályban is rögzített biztonsági előírások érvényesülését. A Látogató köteles a Rendezvény területén zónázatot teljesítő szakmai személyzettel a jogszabályi keretek között messzemenően együttműködni, utasításait a Látogatók életét, testi épségét fenyegető bármilyen rendkívüli helyzet esetén követni. A Látogató ezen személyek eljárásával szemben a Rendezvény területén működő ún. információs ponton panasszal élhet.

EGYÉB RENDELKEZÉSEK

- A Rendezvényt a Szervező az időjárás viszonyoktól függetlenül is megtarthatja. A Rendezvény - vagy annak adott része - nem kerül megtartásra, ha vis maior esemény miatt a Szervezőt a hatóságok kötelezik annak felfüggesztésére.
- A Szervező a műsorváltoztatás jogát fenntartja.
- A Rendezvény helyszínén elhagyott tárgyakért a Szervező nem vállal felelősséget. A talált tárgyak az a szervezőknek adhatók le, az elvesztett tárgyak után szintén náluk lehet érdeklődni. A talált tárgyakat a rendezvény után 7 napig őrizzük meg, és a rendezveny@oh.gov.hu e-mail-címen lehet érdeklődni ezek ügyében.
- A Szervező kizárólag az érdeklődésben felmerült és neki felróható károk miatt vállal felelősséget. A Szervező kifejezetten kizárja a felelősségét minden egyéb, neki fel nem róható káresemény kapcsán, így különösen azon károk miatt, amit a Látogatók egymásnak szándékosan vagy gondatlanságból – akár bűncselekmény elkövetésével – okoznak, amelyek a Látogatót a jelen házirendben foglalt szabályok be nem tartása miatt érik; a Szervező nem felel továbbá a Látogató vagyontárgyainak elvesztése, megrongálódása miatt sem. Amennyiben a Látogatót a Szervező szerződéses partnerei magatartása folytán vagy nekik felróható okból éri kár, úgy igényüket közvetlenül a szerződéses partnerrel szemben kötelesek érvényesíteni.”